

VOLTA A LES GRONSES

Terra Alta

Pels Estrets i el coll de l'Oroval amb visita al Salt del Barber

Distància	10,5 km
Desnivell acumulat	547 m
Nivell de dificultat	moderat
Data	2 de novembre de 2019
Cartografia	Editorial Piolet. El Port (1:30000)
Recursos consultats	Grimpant pel Massís del Port. Joan J. Tiron. Ed. Cossetània (Azimut, 63)
Punts per a GPS	https://ca.wikiloc.com/rutes-senderisme/volta-a-les-gronses-43562161

La de les Gronses és una serra al Parc Natural dels Ports que s'alça entre el Riu dels Estrets i la Vall de Lliberós. El nom li ve d'una formació geològica característica: un monumental «embut» que recorda una tremuja, recipient de base troncocònica invertida que, entre altres coses, s'utilitza als molins per deixar caure el gra, «gronsa» en la parla dels Ports.

Aquest itinerari envolta tota la serra amb una incursió a la carena septentrional per visitar el Salt del Barber. La part paisatgísticament més interessant és la dels Estrets. El Riu dels Estrets neix a la Serra de l'Espina i passa per la Franqueta. Abans de tributar al d'Algars prop d'Arnes, on fa de termenal amb Orta, s'ha obrir camí entre les moles del Don i del Duc pel marge esquerre i les de Biarnets i les Gronses pel dret, excavant el bellíssim congost dels Estrets.

Accés

Poc més enllà de l'accés a Orta (Horta de Sant Joan) per la T-333 entre Prat de Comte i Arnes, prenem a mà esquerra la pista a «els Ports» que mena a les àrees de Mas de Lliberós i la Franqueta. Poc més enllà del mirador del Salt de Ferrassó prenem una pista a mà dreta en direcció a Arnes. Deixem dues bifurcacions a mà dreta que menen al mas de Vinyals i aparcuem a la tercera, a l'alçada del mas de Manresa.

Si volem accedir-hi per Arnes és millor començar l'itinerari al Pontet de Cantavella seguint la pista pavimentada i indicada en direcció als Estrets (3,5 quilòmetres).

Mas de Manresa (523m)

Comencem a caminar (SW) per la pista en direcció a Arnes, alternant feixes de conreu i bosc, deixant a mà dreta els accessos als masos de Manresa i Santapau de Dalt. A la següent —accés al mas de Santapau— seguim les indicacions que per l'esquerra ens menen a Arnes i els Estrets. En aquest punt seguim uns pocs metres una pista secundària —també a mà esquerra— fins a una feixa d'oliveres per albirar el Salt del Barber des de baix.

Pista enllà sortim al camí d'Arnes, enquitranat, que seguim a mà esquerra fins a l'aparcament de Cantavella on hi ha uns panells explicatius dels Estrets.

Pontet de Cantavella (480m)

Sobre el torrent que baixa del salt homònim, ens passa quasi desapercebut entremig de la vegetació, al marge dret hidrogràfic del Riu dels Estrets, entre les moles de Biarnets (esquerra) i la del Duc (dreta).

Seguim (SE) pel marge esquerre un camí ben aïllat que protegeix una conducció d'aigua. Aviat atenyem el Toll Blau. Juntament amb el del Vidre al riu d'Algars, són els únics punts on es permet el bany en tot el Parc Natural dels Ports. Al llarg de l'itinerari trobarem altres bonics tolls i cadolles, com la del Magí.

Quan a l'alçada de la Gronsa Sud el riu fa una colzada de 90° (SW) entrem al tram conegut com Estrets de Lliberós on a l'altre marge s'alcen imponents les Moles del Don (1).

El congost s'obre a la Vall de Lliberós on prenem una bifurcació indicada a mà esquerra cap al mas homònim i el coll de Valera.

(1) Arran de la desamortització de Madoz (1855) es posaren a subhasta terrenys que fins llavors eren aprofitats comunament pels habitants d'Arnes. Entre altres hi havia la Ballestera, la Falconera, les moles dels Estrets i les dels Biarnets. Se les va adjudicar Antoni de Salvador, cap d'una de les famílies més acabalades d'Arnes, conegut com el Don. Els Salvador varen mantenir-ne la propietat fins als anys 30 del segle passat, després el patrimoni es dispersà i actualment són propietat de la fundació Catalunya-la Pedrera. Però les moles n'han conservat el nom.

Mas de Lliberós (523m)

Ruïnes d'un mas que pren el nom de la vall. En tot el portem recorregut hem passat del vessant obac de les Gronses al solell. Des del Pontet de Cantavella hem seguit els senyals blaus de l'itinerari «Estels del Sud». Creuem una torrentera i seguim una pista que més amunt deixem per una sendera a mà esquerra passant per les ruïnes d'un altre mas: el de Canalla. Sempre per camí ben fressat pugem al coll de Valera on trobem la pista enquitranada a la Franqueta que seguim a mà esquerra. Poc més enllà del coll de Blanco podem albirar a l'esquerra el fenomen geològic que dóna nom a la serra, la «gronsa».

Continuem per la pista fins poc més enllà de la cruïlla de les Eres, allà on surt el camí més habitual per accedir a les Roques de Benet i per on marxa l'itinerari «Estels del Sud». A mà esquerra, poc abans d'una barraqueta, prenem una sendera que pel costat d'una feixa d'oliveres va a creuar un torrent. A l'altre cap és defineix millor i va pujant en moderat pendent (N). Encara passem per les ruïnes del mas de la Cinta abans d'atènyer el coll.

Coll de l'Oroval (615m)

O de l'Arenal, segons quina font es consulti. Situat al peu de l'extrem més llevantí de les Gronses. Des d'aquí podem baixar a mà esquerra seguint una sendera ben definida que, poc abans d'un dipòsit d'aigua, esdevé pista per la que retornem al punt de partida.

Però la nostra intenció és visitar el Salt del Barber. En fort pendent enfilem un corriol pel fil de la carena que ens deixa al peu del cingle pel vessant obac. Seguim el camí que continua ben arrapat al rocam, planerament primer, en moderat pendent després. Quan el camí ens va separant del cingle, emprenem la pujada en fort pendent vers un collet poc perceptible per on guanyem la carena.

En aquest punt podríem seguir les fites per accedir al cim de la Gronsa. Però anem a la dreta (W) ja sense camí fitat, buscant el millor pas pel vessant solell fins a baixar al Salt del Barber.

Salt del Barber (700m)

Format per un barranc que s'escola des del bell mig de la carena de l'embut.

Conten a Orta que el barber del poble conreava a la part superior d'aquestes moles. Un bon dia va deixar el ruc pasturant mentre treballava. L'animal va esbalçar-se atret pels brams d'una somera. El barber, irat amb el ruc, la somera i el seu amo, llençà l'albarda darrere la bèstia, amb tant mala fortuna que hi quedà enganxat i acabà al costat del ruc, al peu del cingle que ara porta el seu nom.

Retornem al corriol i el collet, però ara ho fem seguint una lleixa propera a la carena, pel vessant obac. El pas és més franc que pel vessant solell, però el terreny igual de pedregós i l'estimball a la nostra esquerra considerable. Ens cal dons transitar amb molta cura per no fer la mateixa fi que el barber d'Orta.